

॥ श्री ॥

अथ श्री त्रिविक्रमपंडिताचार्यसूत श्री नारायणपंडिताचार्यविरचितः

॥ श्री मध्वविजयः ॥

८. चतुर्थः सर्गः

अथैष सल्लोकदयासुधार्द्रया सदागमस्तेननिरासकामया ।

रमावरावासभुवा विशारदो विशालयाहचिंतयदात्नो धिया ॥ ८.१ ॥

अनन्यसंगद गुणसंगिता हरेर्जनस्य मानं तु विशिष्टचेष्टितम् ।

असंगमस्मात् प्रकटीकरोम्यहं निजं भजन पारमहंस्यमाश्रमम् ॥ ८.२ ॥

मम प्रभोर्नापरथा हि शोभते द्विषंसु विष्णुं यददंडधारणम् ।

हरिष्वसा नन्नचिरादसन्तिदे भवेदतो नास्मिच दंडधारकः ॥ ८.३ ॥

विचिंतयन्निथमनंतचिंतकः समस्तसंग्यासनिबद्धनिश्चयः ।

असावनुज्जार्थमथानमद्भरिं समस्तसंग्यापिनमात्मादायगम् ॥ ८.४ ॥

निजे जने किं नमसीति पृच्छति क्रुवन स्वसम्प्रणतिं व्यधामिति ।

गुरो किलान्वेषणवान् जगद्गुरुः तदा जगामाखिललोकशिक्षकः ॥ ८.५ ॥

यतिर्यतात्माभुवि कश्चनाभवद्विभूषणो भूरिविरक्तिभूषणः ।

न नाममात्राच्छुचिर्मर्थतोहपियं जनोहच्युतप्रेक्षमुदाहरत स्फुटम् ॥ ८.६ ॥

पुनैष कृष्णकरसिद्धशुद्धिमहरान्भुक्त्या किल पांडबालये ।

विशोधितात्मा मधुकृत्प्रवृत्तिमान्चार कांश्चित् परिवत्सरान् मुदा ॥ ८.७ ॥

অভূত কুশাম্ভাভ্যসনং ন পাতকং ক্রমাগতাদ বিপ্রতিসারতো যতেঃ |
যথা কুশাম্ভাভ্যসনং মুরদ্বিষঃ পদাংবুজে ব্যাধবরস্য গর্হিতম || ৪.৮ ||

বিনীতমাংনায়শিরোবিশারদং সর্দৈব তত্ত্ব প্রবুভুৎসুমাদরাত |
গুরুর্বিদিত্বোপনতাং নিজাং মৃতিং কদাচিদূচে তমুপহুরে গিরম || ৪.৯ ||

অহং স্বয়ং ব্রহ্মন কিংচিদস্তি মত পরং বিজৃংভেত যদা স্ফুটং চিতিঃ |
ইতীহ মায়াসময়োপপাদিতং নিরহ্নয়াত সুরত মা স্ম বিশ্বসীঃ || ৪.১০ ||

য়দেতদাত্মৈক্যমুপাস্তিচোদিতং ন মে গুরোরপ্যপরোক্ষতাং গতম |
পুরাতনানামপি সৌম্য কুত্রচিত ততো মুকুংদং ভজ সংবিদে মুদা || ৪.১১ ||

ইতীদমাশিশ্য বচো বচস্বিনি স্বকে গুরৌ লোকমথান্যমীযুষি |
অসেবতাহলোচ্য মুহুর্গুরোগিরং স রূপ্যপীঠালয়মিংদিরাবরম || ৪.১২ ||

সুভক্তিনা তেন স ভক্তবৎসলো নিষেবিতস্তত্র পরং বুভুৎসুনা |
ভবিষ্যতঃ শিষ্যবরাদ্ধি বিদ্ধি মাম ইতি প্রবিষ্টঃ পুরুষং তমভ্যধাত || ৪.১৩ ||
প্রতীক্ষমাণং তমনুগ্রহং মুদা নিষেবমাণং পুনরংবুজেক্ষণম |
সতাং গুরুঃ কারণমানুষাকৃতিঃ যতিং প্রশাংতং তমুপাসসাদ সঃ || ৪.১৪ ||

সুতং যতীংদ্রানুচরং বিরাগিণং নিশম্য সংন্যাসনিষল্লমানসম |
সুবৎসলৌ রূপ্যতলালয়স্থিতং বিয়োগতাংতৌ পিতরৌ সমীয়তুঃ || ৪.১৫ ||

বরাশ্রমস্তে জরতোরনাথয়োৰ্ণ জীবতোঃ স্যাদয়ি নংদনাবয়োঃ |
সয়াচনং বাক্যমুদীৰ্য তাবিদং পরীত্য পুত্রায় নতিং বিতেনতুঃ || ৪.১৬ ||

নতিৰ্ণ শুম্ৰুমুজনায় শস্যতে নতং ভবদ্য্যাং স্ফুটমত্র সংপ্রতম |
অহো বিধাত্রা স্বয়মেব দাপিতা তদভ্যনুজ্জ্বেতি জগাদ স প্রভুঃ || ৪.১৭ ||

অনুত্তরজ্জঃ স তমর্থয়ন পুনঃ যতীংদ্রমানম্য গতঃ প্রিয়ায়ুতঃ |
গৃহে বসন কল্পসমান ক্ষণান নয়ন সুতাননেংদোরনিশং ততোহস্মরত || ৪.১৮ ||

স চিংতয়ন পুত্রমনোরথং শূচা পুনশ্চ তীৰ্হোপগতো মহানদীম |
য়তীশ্বরানুরতমাঅনংদনং তমৈক্ষত গ্রামবরে মঠাংতরে || ৪.১৯ ||

স জাতকোপাকুলিতো ধরাসুরো মহাঅনাম লংঘনভীৰুরপ্যলম |
সুতস্য কৌপীনধৃতৌ হি সাহসপ্রতিশ্রবো মে দৃঢ় ইত্যভাষত || ৪.২০ ||

ক্ষণেন কৌপীনধরো নিজং পটং বিদায় হে তাত কুরুষ সাহসম |
ইতীমমুক্তা প্রভুরব্রবীত পুনঃ শূভাংতরায়ং ন ভবাংশচরেদিতি || ৪.২১ ||

ন পুত্র পিত্রোরবনং বিনা শূভং বদংতি সংতো ননু তৌ সুতৌ মৃতৌ |
নিবর্তমানে ন হি পালকোহস্তি নৌ ত্বয়ীতি বজ্জারমমুং সুতোহব্রবীত || ৪.২২ ||

য়দা বিরজ্জঃ পুরুষঃ প্রজায়তে তদৈব সংন্যাসবিধিঃ শ্রুতৌ শ্রুতঃ |
ন সংগহীনোহপি পরিব্রজামি বাম অহং তু শুম্ৰুমকল্পয়ন্মিতি || ৪.২৩ ||

बहुश्रुतत्वादयि तत सहे बलात न सा सवित्री विरहं सहेत ते |
इति द्विजेनाभि हितेहनमत स तं भवाननुज्जां प्रददास्त्रिति ऋवन || 8.28 ||

विचिंत्य विद्वान स निरुत्तरीकृतः तथाहस्तु माताहनु वदेद यदीति तम |
उदीर्य कृच्छ्रादुपगम्य मंदिरं प्रियासकाशे तमुदंतमववीत || 8.25 ||

निशाचरारैरिव लम्बणः पुरा वृकोदरस्येव सुरेन्द्रनन्दनः |
गदोहथ शौरैरिव कर्मकृत प्रियः सुभक्तिमान विश्वविदोहनुजोहभवत || 8.26 ||
||

कदाचिदाप्याहलयबुद्धिरालयं निवेदयन पालकमेतमेतयोः |
दृत्स्रसंन्यासनिषेधनिश्चयां धवानुमतेत्यमुवाच मातरम || 8.27 ||
वराश्रमाप्तिं मम संवदस्य मां कदाचिदप्येव यदीच्छसीम्फितुम |
यदन्यथा देशमिमं परित्यजन न जातु दृष्टेर्विषयो भवामि वः || 8.28 ||

इति ऋवागे तनये कदाचिदप्यदर्शनं तस्य मृतेर्निदर्शनम |
विचिंत्य पर्याकुलिता चिकीर्षितं सुतस्य कृच्छ्रान्यरुण्ण सा शुभा || 8.29 ||

अथोपगम्यैष गुरुं जगद्गुरुः प्रसाद्य तं देववरप्रसादितः |
सदा समस्ताश्रमभाक सुरेश्वरो विशेषतः खल्लभजद्वराश्रमम || 8.30 ||

क्रियाकलापं सकलं स कालविद विधानमार्गेण विधाय केवलम |
सदा प्रसन्नस्य हरेः प्रसन्ने मुहुः समस्तन्यसनं समभ्यधात || 8.31 ||

অনংতমাত্রাংতমুদাহরংতি যং ত্রিমাত্রপূর্বং প্রণবোচ্চয়ং বুধাঃ ।
তদাহভবদ ভাবিচতুর্মুখাকৃতিঃ জপাধিকারী যতিরস্য সূচিতঃ ॥ ৪.৩২ ॥

গুণানুরূপোল্লতি পূর্ণবোধ ইত্যমুষ্য নাম দ্বিজবৃন্দবংদিতঃ ।
উদাহরদ ভূরিয়শা হি কেবলং ন মংত্রবর্ণঃ স চ মংত্রবর্ণকঃ ॥ ৪.৩৩ ॥

নিরংগরাগং মুখরাগবর্জিতং বিভূষণং বিষ্টপভূষণায়িতম ।
অমুং ধৃতামাচমবেক্ষ্য মেনিরে স্বভাবশোভানুপমেতি জংতবঃ ॥ ৪.৩৪ ॥

ভুজংগভূতেশবিহংগপাদিকৈঃ প্রবংদিতঃ সাবসরপ্রতীক্ষণৈঃ ।
ননাম সোহয়ং গুরুপূর্বকান যতীন অহো মহীয়ো মহতাং বিডংবনং ॥ ৪.৩৫ ॥

বরাশ্রমাচারবিশেষশিক্ষণং বিধিৎসুরস্যাংচরিতং নিশাময়ন ।
বিশেষশিক্ষাং স্বয়মাপ্য ধীরধীঃ যতীশ্বরো বিস্ময়মায়তাহংতরম ॥ ৪.৩৬ ॥

স রূপ্যপীঠালয়বাসিনে যদা ননাম নাথায় মহামতির্মুদা ।
তদাহমুনাংগ্রাহি নরপ্রবেশিনা ভুজে ভুজেহনাশু ভুজংগশায়িনা ॥ ৪.৩৭ ॥

চিরাত সুতত্বং প্রবুভুৎসুনা ত্বয়া নিষেবণং মে যদকারি তৎফলম ।
ইমং দদামীত্যভিধায় সোহমুনা তদা প্রণীয় প্রদদেহচ্যুতান্নে ॥ ৪.৩৮ ॥

অনুগ্রহং তং প্রতিগৃহ্য সাগ্রহং মুদাহহন্নানাহংস্তাং কৃতকৃত্যতাং স্মরন ।
অভূদসংগোহপি স তৎসুসংগবান অসংগভূষা ননু সাধুসংগিতা ॥ ৪.৩৯ ॥
য়িয়াসতি স্বস্তটিনীং মুহুর্মুহুঃ নমত্যনুজ্জার্থিনি ভূরিচেতসি ।

তমস্মরত স্বামিনমেব দূনধীঃ গুরুভবিষ্যদ্বিরহাশ্লিষংকয়া ॥ ৪.৪০ ॥
ইতস্তৃতীয়ে দিবসে দুনিম্নগা হৃদর্থমাস্মাকতটাকমাব্জেত |
অতো ন য়ায়া ইতি তং তদাহবদত প্রবিশ্য কংচিত করুণাকরো হরিঃ ॥ ৪.৪১ ॥
তদাজ্জয়োপাগতজাহ্বীজলে জনোহত্র সমৌ সহ পূর্ণবুদ্ধিনা |
ততঃপরং দ্বাদশবৎসরাংতরে সদাহব্ৰজেত সা তদনুগ্রহাংকিনী ॥ ৪.৪২ ॥

গতে দিনানাং দশকে সমাসকে বরাশ্রমং প্রাপ্য সপত্রলংবনম |
জিগায় জৈত্রান বহুতর্ককর্কশান স বাসুদেবাহুয়পংডিতাদিকান ॥ ৪.৪৩ ॥

গুরোঃ স্বশিষ্যং চতুরং চিকীর্ষিতঃ প্রচোদনাত শ্রোতুমিহোপ চক্রমে |
অথেষ্টসিদ্ধিশ্ফলজাতিবারিধিঃ নিরাদরেণাপি মহাঅনাহমুনা ॥ ৪.৪৪ ॥

তদাদ্যপদ্যস্থমবদ্যমংডলং যদাহবদত ষোড়শকদ্বয়াত্মকম |
উপর্যপাস্তং তদিতি ব্রুবত্যসৌ গুরৌ তমূচে প্রণিগদ্যতামিতি ॥ ৪.৪৫ ॥

ভবৎপ্রবক্তৃত্বসমর্থতা ন মে সকোপমিথং বদতি ব্রতীশ্বরে |
অপীহ মায়াসময়ে পটৌ নৃগাং বভূব তদূষণসংশয়াংকুরঃ ॥ ৪.৪৬ ॥

বুদ্ধোহভিধানং শ্রবণং বুধেতরো ধ্রুবং বিদধ্যাদ বিমুমুক্ষুরাঅনঃ |
য়তিবিশেষাদিতি লোকচোদনাত প্রবক্তি মায়াসময়ং স্ম পূর্ণধীঃ ॥ ৪.৪৭ ॥

অখংডিতোপন্যসনং বিসংশয়ং সসংপ্রদায়ং প্রবচো দৃঢ়োত্তরম |
সমাগমন শ্রোতুমমুশ্য সাগ্রহাঃ জনাঃ শ্রুতাঢ্যাশ্চতুরা বুভূষবঃ ॥ ৪.৪৮ ॥

गुरोरूपांगते श्रवणे रतैर्द्विजैः स पंचमैर्भागवते कदाचन ।
बहुप्रकारे लिखितेऽपि वाचिते प्रकारमेकं प्रभुरभ्यधाद दृढम् ॥ ४.४९ ॥

परप्रकारेषुपि संभवत्सु ते विनिर्णयोऽस्मिन् कथमित्युदीरिते ।
मुकुन्द बोधेन महाहदरवीत प्रकारमेनं भगवत्कृतं स्फुटम् ॥ ४.५० ॥
निगद्यतां गद्यमिहैव पंचमे जगद्गुरोर्बेथ कृतिस्थितिं यदि ।
इति क्रवाणे यतिसत्तमे स्वयं तदुक्तमार्गेण जगद् भूरिहत ॥ ४.५१ ॥

अशेष शिष्यैश्च तदाज्या तदा परीक्षणैश्चि समस्तपुस्तकम् ।
स तत्र हंतैकतमे स्थितं त्यजन न तावदध्याय निकायमभ्यधात् ॥ ४.५२ ॥

अत्र जन्मनि न यत् पठितं ते जैत्र भाति कथमित्यमुनोक्ते ।
पूर्वजन्मसु हि वेद पुरेदं सर्वमित्यमितबुद्धिरुवाच ॥ ४.५३ ॥

इति बहुविधविश्वाश्चर्याचितप्रवृत्तेः
जगति विततिमयन्तनाहप्यस्य कीर्तिः ।
क्षपिततततमक्ला भास्करीव प्रभाहलं
सूजनकुमुदवृन्दानन्ददा चन्द्रिकेव ॥ ४.५४ ॥

॥ इति श्रीमत्कविकुलतिलक त्रिविक्रमपंडिताचार्यसुत
नारायणपंडिताचार्यविरचिते श्रीमध्वविजये
आनंदांकिते चतुर्थः सर्गः ॥